

Helsinki 9.2.2017/ra
Dnro 456/031/2017

EDUSKUNTA
Perustuslakivaliokunta

asia: U 3/2017vp Euroopan matkustajatieto- ja lupajärjestelmästä (ETIAS)

kuultava: tietosuojavaltuutettu

Pyydettynä lausuntonani esitän kunnioittavasti;

Yleistä

Käsiteltävänä oleva ETIAS-järjestelmä on viisumivapaiden kolmansien maiden kansalaisille tarkoitettu ennakkorekisteröitymisjärjestelmä, jonka tarkoituksena on myötavaikuttaa korkean turvallisuuden tason säilyttämiseen, laittoman maahanmuuton estämiseen ja kansanterveydellisiltä uhkilta suojautumiseen.

U-kirjelmän liitteenä oleva muistio on laadittu hyvin ja kattavasti.

Tässä lausunnossani arvioin, miten Euroopan perusoikeussopimuksen 8 artiklan ja maamme Perustuslain 10 §:n mukainen henkilötietojen suoja on otettu valtioneuvoston kantaa laadittaessa huomioon.

Henkilötietojen suojan huomioiminen

Muistiossa on kuvattu hyvin ja nähdäkseni varsin kattavasti ennakkorekisteröitymisjärjestelmän toiminnallisuus ja sen yhteydessä tapahtuva henkilötietojen käsittely. Samoin näihin liittyvä oikeudellinen arvio on tehty hyvin ja se noudattaa perustuslakivaliokunnan lausuntokäytännössään omaksumaa käytäntöä henkilötietojen suojan osalta.

Erityisesti kiinnitin huomioni seuraaviin;

a) kysymyksessä on automatisoitu päätöksentekojärjestelmä

Henkilötietolain (523/1999) 31 §:n mukaan rekisteröidyn tiettyjen ominaisuuksien arviointiin tarkoitettujen päätösten tekeminen, josta aiheutuu rekisteröidylle oikeudellisia vaikutuksia tai joka muuten vaikuttaa häneen merkittäväällä tavalla, *on sallittu, mm. jos siitä on laissa säädetty*.

Näin ollen, jos ETIAS-järjestelmästä säädetään laissa, olisi asia henkilötietojen suojan kannalta periaatteessa kunnossa.

Kiinnitän kuitenkin valiokunnan huomiota siihen, että tähän järjestelmään liittyy myös erityiset ETIAS-keskusyksikön laatimat riski-indikaattorit. ETIAS-tarkastuslautakuntaa olisi konsultoitava niitä laadittaessa.

Henkilötietojen suojan kannalta on huomioitava myös rekisteröidyn tarkastusoikeuteen kuuluva oikeus saada tietää automaattiseen päätöksentekojärjestelmään kuuluvasta toimintaperiaatteesta. Tätä oikeutta ei ole muistiossa otettu huomioon.

b) ovatko kaikki järjestelmän käytön yhteydessä kerättävät tiedot tarpeellisia?

Käsitykseni mukaan järjestelmään rekisteröityvän luvanhakijan olisi ilmoitettava mikä tahansa rikostieto. Se puolestaan laukaisisi järjestelmästä "hälytyksen" kansalliselle ETIAS-yksikölle selvittää asian luvan hakijan kanssa.

Tämä on mielestäni suhteellisuusperiaatteen vastaista. Onkin hyvä, että valtioneuvoston kannassa asiaan on kiinnitetty huomiota.

Myös järjestelmään käyttöön perustuva erilaisten terveydentilaan liittyvien henkilötietojen käsittely on liian epämääräistä ja väljää, eikä se osoita sellaisenaan tarpeellisuusvaatimuksen täyttymistä.

ETIAS-keskusyksikön rekisterinpito

Hakemukset tehdään ETIAS-keskusyksikölle, joka myöntää kriteerien täytyessä hakijalle luvan ja kirjaa ylös hakemusnumeron. Siitä tulee siis rekisterinpitäjä.

WP29 -työryhmä on alkanut analysoida tätä ETIAS-keskusyksikön suorittamaa rekisterinpitoa. Koska siihen tullaan soveltamaan EU:n yleistä tietosuojasetusta ja direktiiviä, ei asiasta tässä yhteydessä liene syytä lausua enempää.

Valtioneuvoston kanta

Valtioneuvoston kannanotot henkilötietojen suojaa koskevien asioiden osalta ovat mielestäni hyvin perusteltu ja kannatettavia. Rekisterinpidon suunnitelmallisuuden (Privacy by Design) kannalta näyttää tosiaankin, että vaarana on ainakin osin järjestelmien päällekkäisyys, mikä näin voi tarpeettomasti lisätä henkilötietojen käsittelyä. Tarkoitan erityisesti valtioneuvoston kantoja, jotka koskevat ETIAS-järjestelmän ja Schengen-systeemin suhdetta ja toisaalta ETIAKSEN ja EES-järjestelmän suhdetta.

Järjestelmän valvonta

Järjestelmän valvonta olisi tarkoitus järjestää siten, että kansalliset tietosuojaviranomaiset tekisivät yhteistyötä Euroopan tietosuojavaltuutetun kanssa. Tämä on linjassa yleisessä tietosuojasetuksessa että tietosuojadirektiivissä omaksuttujen lainvalvontaviranomaisten yhteistoimintaa koskevien periaatteiden ja toimintamallien kanssa.

Tietosuojavaltuutetun toimisto on ylityöllistetty. Tehokkaan ja uskottavan lainvalvonnan

järjestäminen edellyttää toimistomme lisäresurssointia lisääntyvien tehtävien edellyttämällä tasolla esimerkiksi siten kuin tietosuoja-asetuksen 52.4 artiklassa ja tietosuojadirektiivin 42.4 artiklassa säädetään.

Tämän tulisi ilmetä valtioneuvoston kannasta selkeämmin.

Reijo Aarnio
tietosuojavaltuutettu